

KRONIKA

Konferencijos

Robertas Bartusevičius, Irena Stonkuvienė. Internacionalinė konferencija apie nacionalinius, transnacionalinius ir supranacionalinius švietimo diskursus

2011 m. lapkričio 10–11 d. Vilniaus universitete vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Švietimo politikos transformacijos: supranacionaliniai, transnacionaliniai ir nacionaliniai diskursai“, kurią surengė Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Edukologijos katedra ir Švietimo politikos centras. Švietimo politikos problemoms skirta konferencija Vilniaus universitete tampa tradicija, ir tai suprantama: juk Vilniaus universiteto edukologų pagrindinis mokslinio darbo tikslas – tirti nacionalinės švietimo politikos transformacijas globalizacijos sąlygomis. Prisimintina, kad globalaus ir lokalaus švietimo aspektai pradėti analizuoti jau 2005 m. konferencijoje „Švietimo politikos transformacijos: migracija, skoliniai, glocalizacija“, o 2011 m. renginys tapo logišku savo pirmtakės tęsiniu.

2011 m. konferencijos problematikos aktualumą tiksliausiai nusako silpnėjantis nacionalinės švietimo politikos vaidmuo. Vis labiau patiriama priklausomybė nuo didesnių susivienijimų, organizacijų, asociacijų nedidelėms valstybėms (tokioms kaip Lietuva) pasireiškia dvejopai: ne tik aukštesniais standartais, geresne kokybe, finansine parama, bet ir laipsniška savo nacionalinio unikalumo prarastimi ar net potencialiu išnykimu. Taigi kyla supranacionalinių ir transnacionalinių galių lemiamą grėsmę, o tai pavojinga, nes, kaip taikliai pažymėjo profesorė Vilija Targamadžė, neišmanymu

grįstas ir aklas svetimų idėjų kopijavimas gali nacionalinį švietimą nugramzdinti į kultūrinės savasties praradimo bedugnę.

Taigi, viena vertus, pasaulio valstybėse klostosi situacija, kai dėl ekonomikos globalizacijos netenkama dalies galimybių priimti savarankiškus sprendimus daugelyje viešojo gyvenimo, taip pat ir švietimo, sričių, kita vertus, atsižvelgiant į siekį išsaugoti nacionalines švietimo tradicijas, reikia įdėmiau ir objektyvaus mokslininkų žvilgsnio, išsamios analizės ir kritinio įvertinimo.

Tad konferencija ir buvo skirta aptarti aktualiausius globalumo ir lokalumo sankirtose išskylančius švietimo politikos klausimus, kitaip tariant, globaliąsias ir lokaliausias socialines, geopolitines ir edukacines tendencijas, darančias įtaką švietimo politikos sprendimams, išskylančias naujas švietimo politikos problemas ir jų sprendimo strategijas, aukštojo mokslo politiką prieinamumo ir kokybės požiūriu, tarpkultūrinio ugdymo politiką bei medijų ir technologijų įtaką švietimo globalizavimui.

Konferencijoje dalyvavo mokslininkai iš Pietų Korėjos, Didžiosios Britanijos, Olandijos, Suomijos, Austrijos, Latvijos, Ukrainos ir, žinoma, Lietuvos aukštojo mokslo institucijų. Susidomėjimą konferencija parodė ir švietimo strategai iš Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos.

Ižanginėje kalboje konferencijos mokslinio komiteto pirmininkė prof. dr. Lilija Duoblienė atkreipė dėmesį, kad dėl susidariusių įtampos laukų nacionalinėse švietimo sistemose ir mokslininkams, ir švietimo politikams tenka ieškoti kompromisinių, subtilių išvalgų, siekiant sumaniai ir savo šaliai naudingai projektuoti švietimo politikos sprendimus. Pranešėja pabrėžė, kad būtent tokių išvalgų paieška ir laikytina pagrindiniu konferencijos tikslu.

Vilniaus universiteto prorektorius dr. Rimanto Vaitkaus sveikinimo žodyje buvo girdėti raginimas nepasiduoti viršautinių jėgų įtakai ir Lietuvos švietimo pokyčius grįsti daktarės Meilės Lukšienės nusakytais tautinio ugdymo imperatyvais.

Pirmosios dienos plenarinį posėdį pradėjo Tampere universiteto (Suomija) profesorius Tapio Varis, kuris savo pranešimą skyrė technologijų ir civilizacijų dichotomijos globaliame švietime analizei. Pranešėjas, pabrėžęs savo kalboje humanistinių vertybių klodų svarbą kiekvieno laikmečio ugdymo sistemoms, netruko sulaukti klausimo iš auditorijos, kuriuo buvo bandoma pasitikslinti humanizmo sampratos šiuolaikiniame pasaulyje ribas.

Plenarinį posėdį tęsė viešnia iš Didžiosios Britanijos – Loughborough universiteto profesorė Barbara Bagilhole, kuri daugiausia dėmesio skyrė tarptautinei lyčių lygybės švietime analizei. Pranešėja bandė identifikuoti slinkties nuo vadybos iki kolegialumo aukštojo mokslo politikoje apraiškas, pristatydama tarptautinio tyrimo rezultatus ir moksliskai interpretuodama praktinio jų pritaikymo galimybes.

Pirmoji sesija baigėsi aktyviomis diskusijomis, po kurių konferencija tęsėsi keturiuose sekcijose. Pirmojoje sekcijoje „Globalizacijos įtaka nacionaliniam švietimui“ įvairiu požiūriu nagrinėtos šios problemos: mokymosi sistemų kūrimas Azijoje ir Europoje, švietimo sistemos reforma Ukrainoje, mokytojų rengimo padėtis Anglijoje, „Tuning“ tinklaveikos įtaka studijų programoms, pilietinio identiteto ug-

dymas multikultūrinėje visuomenėje, mokyklų ir meno kultūros institucijų bendradarbiavimo tendencijos, prieglobsčio prašytojų socialinių paslaugų poreikis, švietimo sistemos ir darbo rinkos segregacija, kt.

Problemine analize apie vertybių vietą ir kaitą švietimo politikoje ir praktikoje pradėta antroji sekcija, pavadinta „Švietimo politikos problemos ir jų sprendimo strategijos“. Šios sekcijos pranešimuose buvo brėžiami bendrojo ugdymo mokyklos politikos sąvokinės erdvės kontūrai, pristatomos Lietuvos švietimo stebėsenos transformacijos, pateiktas mokyklų vadovų holistinės kompetencijos modelis. Taip pat buvo aptartos mokyklos vadovo lyderystės būtinybė ir galimybės, mokinių socialinės padėties ir profesinių siekių sąsaja, gabių vaikų ugdymo problemos, nagrinėtas ugdymo turinio standartizavimas.

Pakankamai keblu buvo nustatyti, su koku švietimo politikos diskursu, t. y. supranacionaliniu, transnacionaliniu ar nacionaliniu, sietinas etikos kodeksas švietimo organizacijų vadyboje, apie kuri pranešimą skaitė prof. dr. Vaiva Zuzevičiūtė. Tačiau prelegentė visas abejones išsklaidė, pateikdama atvejo analizę apie švietimo kokybės vadybos magistro diplomą įgijusią lietuvaitę, kuri dabar koordinuoja tolimųjų reisų vairuotojų darbą vienoje dispečerinėje užsienyje. Tad nesunkiai buvo galima numanyti, kokia lokali magistrės problema buvo išspręsta globalioje erdvėje.

Trečiojoje sekcijoje dėmesys sutelktas į aukštojo mokslo problematiką: prieinamumą, socialinį teisingumą, studentų tapatumą, įgalinančią universitetų aplinką, praktikos universitetinėse studijose organizavimą, darnaus vystymosi paradigmą aukštajame moksle, pradinųjų klasių mokytojų ir profesionalių muzikų rengimą. Sekcijoje buvo galima išgirsti ir originalių išvalgų, ir įsitikinti, kad naujais moksliniais tyrimais patvirtina jau seniai žinomas tiesas. Pavyzdžiui, kad, didėjant darbe patiriamam stresui, universiteto dėstytojais turi daugiau sveikatos problemų ir yra mažiau patenkinti darbu.

Technologijų ir medijų vieta ugdymo procese atskleista ketvirtojoje sekcijoje. Analizuota kompiuterinių tikslinių žaidimų svarba ugdant, apibūdinta multimodali mokymosi aplinka, pristatytas atvejo analizės universitetinėje didaktikoje metodas bei medijų plėtros ir kultūrinio perdavimo (ne)sąryšingumas, akcentuota projektų metodo istorijos studijose svarba. Nepaisant fakto, kad jau įžengėme į antrąjį XXI amžiaus dešimtmetį, sekcijoje tarsi iš naujo bandyta rasti atsakymą į klausimą, kokias kompetencijas ugdysime „naujojo tūkstantmečio“ mokykloje. Maža to, pakartotinai primintos informacinių komunikacinių technologijų naudojimo pamokose galimybės ir ribos.

Pirmoji konferencijos diena baigėsi akademiškai neformalioje aplinkoje, o antrosios dienos plenarinį posėdį pradėjo viešnia iš Tvente universiteto (Olandija) dr. Liudvika Leišytė, kuri gilinosi į rinkos logikos dėsnius ir jų raišką Europos aukštajame moksle. Konstatuota, kad globalizacijos poveikis aukštajam mokslui yra daugiakryptis: stiprėja tarptautinių organizacijų galios, steigiamos naujos valdymo institucijos, kurios relokalizuoja dalį savo atsakomybės regioniniam lygmeniui.

Profesoriaus Herberto Hrachovec iš Vienos universiteto videoprojekcija apie studentų protestus Austrijos universitetuose sulaukė ypatingo konferencijoje dalyvavusių studentų prielankumo. Ir tai suprantama, nes, pasak prof. dr. Vilmos Žydzūnaitės, netruks ateiti laikas, kai ir Lietuvos studentai ignoruos nekokybiškas

paskaitas skaitančią profesūrą. Taigi globalizacijos keliamos bangos į Lietuvą rieda ir tokiu pavidalu.

Aiški konferencijos kulminacija – po plenarinio posėdžio vykusio podiumo diskusija, skirta identifikuoti, ar globalizacijos keliamą grėsmę nacionaliniam švietimui yra tik mitas, ar vis dėlto realybė. Diskusijoje dalyvavo Virginija Būdienė, Gillian Hilton, Liudvika Leišytė, Herbert Hrachovec, Vytautas Rubavičius, Almantas Samalavičius ir Saulius Vengris. Požiūrių būta įvairių, tačiau kone vienbalsiai sutarta, kad nacionalinio švietimo dalyvių sąmonė nuolat privalo būti kritiška ir budri, idant būtų suvoktos net tik švietimą kuriančios, bet ir jį griauinančios supranacionalinės ir transnacionalinės galios.

Baigiamajame posėdyje buvo ieškoma atsakymų ir į šiuos klausimus: Kaip traktuoti šiandienos švietimo kaitą lokalių erdvių požiūriu? Ar nuolatinis švietimo kokybės vaikymasis nėra tik simuliacinis žaidimas? Galbūt „kokybė mirė“, o liko tik jos šešėlis? Kokių švietimo korekcijų tikėtis XXI amžiuje? Kokie numatomi švietimo kismai ateities visuomenėse? Kurlink veda aukštojo mokslo masifikacija, marketizacija, standartizacija, diversifikacija, internacionalizacija? Suprantama, atsakyti į tokius klausimus vienos konferencijos metu yra gana sudėtinga, todėl natūraliai veriasi probleminės erdvės naujiems moksliniams tyrimams, diskusijoms ir išvalgoms, kurioms pristatyti, tikėtina ir linkėtina, Vilniaus universitete bus organizuojama ir trečioji konferencija apie švietimo politikos transformacijas.